

❧ प्रकरण २४२ ❧

शब्बाथच्या सन्मानार्थ

- १) येशायाह् हान्नाव्ही (५८ : १३) यांच्या पुस्तकात म्हंटल्याप्रमाणे : "शब्बाथ दिवसास आनंद कर", तलमुदामधील (शब्बाथ ११८ अ) नमूदीप्रमाणे, राब्बी योहानानने राब्बी योसीच्या वतीने म्हंटले, जो कोणी शब्बाथ दिवशी आनंद करील त्यास प्रचंड वडीलोपर्जीत धनदौलत मिळेल. राब नाहमन बार यित्सहाक म्हणाला, परमेश्वर त्यास इतर देशांच्या हद्दपारीतून वाचवेल. राब येहुदा, राबच्या वतीने म्हणाला, जो कोणी शब्बाथच्या आनंद प्रित्यर्थ त्याचा सन्मान करेल, त्याची ईच्छा सदा पूर्ण होईल. म्हणूनच, माणसाने सदा शब्बाथच्या सन्मानार्थ उत्साही असावे.
- २) हालाखिकरित्या, जरी प्रत्येक जण शब्बाथच्या दिवशी मटण खाण्यास बंधनकारक नसला, तरी होता होईल तो, प्रत्येक शब्बाथच्या सन्मानार्थ मटण विकत घ्यावे, व हे काम उत्साही मनाने करावे. तसेच इतर अनेक पदार्थ मटणाच्या याईनच्या सोबतीस असावेत. प्रत्येकाने परिस्थितीप्रमाणे शब्बाथसाठी वेगवेगळ्या जेवणाचे पदार्थ बनवावे, कि ज्यामुळे त्यास शब्बाथचा आनंद उपभोगता येईल.
- ३) शब्बाथच्या दिवशी मासळी खावी हे उत्तम. ही मासळी शब्बाथला प्रत्येक जेवणात खाल्यास बरे होय. नाहीतर निदान पहिल्या व तिसऱ्या जेवणात तरी असावी. ज्या कोणास मासळी आवडत नाही, त्यास कोणत्याही प्रकारचे बंधन नाही, कि त्याने मासळी खायलाच हवी, कारण शब्बाथ आनंद उत्सव करण्यास आहे, उदासीपणा व्यक्त करण्यास नव्हे. तसेच मासळी व नंतर मटण खावयाचे असल्यास प्रथम हात धुवावे, व पावाचा तुकडा खावा, त्याने तोंड साफ होईल, व कोणतेतरी पेय सुध्दा प्यावे. व शक्य असल्यास पेय प्यावेच. (म्हणजे पोटामध्ये मासळी एकमेकांत चिटकलेली राहणार नाही) तसेच ही वर्तणूक कोंबडीच्या मटणासाठी सुध्दा असावी. पण त्यासाठी तिन्ही बाबी अवलंबण्याचे कारण नाही, तर त्यातील एक बाब अवलंबिल्यास चालेल. पण जर तो काट्या चमच्याने जेवत असेल व त्यास हात धुण्याचा कंटाळा असेल, तर हात धुतले नाही तरी ठिक, कारण हाताने जेवला नसल्याने हात स्वच्छ आहेत.
- ४) जर कोणाची परिस्थिती नसेल कि तो शब्बाथच्या सन्मानार्थ एवढे सर्व करील, तर त्याने कर्ज काढावे, व ह्यासाठी व्याज भरावा लागला तरी (परंतु हालाखिकरित्या परवानगीपर) चालेल. म्हणजे, शब्बाथ दिवसाचा आनंद पार पाडण्याचा मित्सवा गमावणार नाही. असे केल्याने पवित्र परमेश्वर त्याचे कर्ज फेडील.
- ५) प्रत्येक इसराएल ह्या पवित्र शब्बाथ दिवशी आनंद उपभोगण्यास बंधनकारक होय, व ह्यासाठी त्यास कित्येक गोष्टी शब्बाथ सुरु होण्यासाठी तयारी करून ठेवावी लागते, जसे गरम पाण्याने आंघोळ करणे, स्वच्छ निटनिटके कपडे घालणे वगैरे, दररोज वापरण्यात येणारे कपडे शब्बाथ दिवशी वापरू नये. शब्बाथ दिवशी आनंदी उपभोग घेणे, जसे खाणे-पिणे इत्यादी, इत्यादी.
- ६) शब्बाथ किंवा योम तोव्हच्या आधी सर्वांनी घराची साफसफाई करावी. तसेच टेबलावर टेबलक्लॉथ अंथरावे, व हे टेबलक्लॉथ त्याचरितीने हाबदालापर्यंत ठेवावे. होता होईल तो, घरातील व प्रार्थनालयातील सर्व टेबलांवर, टेबलक्लॉथ असावे. हेच उत्तम.

❧ סימן רמב ❧

להזהר בכבוד השבת

- א. נאמר בישעיה (נח, יג) : "וקראת לשבת עונג", ואמרו בגמרא (שבת קיח.) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. רב נחמן בר יצחק אמר, ניצול משעבוד גלויות וכו'. אמר רב יהודה אמר רב, כל המנהג את השבת נותנין לו משאלות לבו וכו'. לפיכך צריך האדם לזרז את עצמו כדי לכבד את השבת.
- ב. אף-על-פי שאין חיוב מצד ההלכה לאכול בשר בשבת, שהרי אין חיוב שמחה בשבת, מכל מקום מי שיכול לקנות בשר לשבת, טוב והגון שיעשה כן. וירבה בבשר ויין ותבשילים כפי יכולתו, ובכל מקום ומקום יענגוהו במאכלים ובמשקים החשובים להם עונג.
- ג. נכון לאכול דגים בשבת. ואם אפשר יאכל דגים בכל סעודה מסעודות שבת, ולכל הפחות בסעודה ראשונה ושלישית. ומי שאינו אוהב את טעם הדגים, אינו חייב להכריח את עצמו לאכול דגים בשבת, כי השבת לעונג ניתנה ולא לצער. ויטול ידיו בין אכילת הדגים לבשר, ויקנח פיו בפת, וישטוף את פיו במשקה. ואם אפשר נכון שישתה איזה משקה בין הבשר לדגים, [שלא ליגע יחד באיצטומכא]. ויש לנהוג כן גם בבשר עוף. ואין צריך לדקדק להקדים קינוח הפה, להדחת פיו, אלא איזה מהם שירצה יקדים. ואם אכל על-ידי מזלג ורוצה להקל שלא ליטול את ידיו, אחר שידיו נקיות.
- ד. מי שאין לו כסף מזומן לקנות צרכי שבת, ילווה כסף אפילו ברבית [בדרך המותרת], כדי שלא יבטל מצות עונג שבת. והקב"ה ימציא לו לפרוע את חובותיו.
- ה. כל איש מישראל מחוייב בכבוד ועונג שבת. וכבוד שבת הוא מהדברים הנעשים קודם השבת, לכבודה של השבת. ובכלל זה שירחוץ פניו ורגליו בחמין בערב-שבת, ויחליף בגדיו בבגדים נאים, שלא יהיה מלבשו של שבת כמלבשו של חול. ועונג שבת הוא מהדברים הנעשים בשבת עצמה, כגון אכילה ושתיה, וכיו"ב.
- ו. נכון לכבד את הבית במטאטא וכדומה לכבוד שבת ויום טוב. ויציע מפה על השולחן שאוכלים עליו מכניסת השבת עד ההבדלה. וראוי להציע מפה נקיה על כל השולחנות שבבית ובבית הכנסת.

- १) प्रथा आहे कि, एरेव्ह शब्बाथला "शिर हाशरीम" मधूर स्वरात वाचावे.

❧ प्रकरण २७१ ❧

याईनवर किदुशविषयी हालाखोथ

- १) आरव्हीथ संपल्याबरोबर प्रत्येकाने घरी जाऊन किदुश करण्याची घाई करावी, कारण हा एक मित्सवा समजण्यात येतो. जो ह्यात उत्साहीपणा दाखवितो तो स्तुतिपर होय. म्हणूनच, प्रार्थना झाल्याबरोबर वायफळ बडबडीत वेळ न दवडता, उत्साहाने घरी परतावे व किदुश करावे. काही लोक किदुशच्या आधी आपल्या मुलांस आशीर्वाद देतात, तर काही लोक किदुश झाल्यावर, तसेच किदुश झाल्यावर प्रत्येक मुलांनी आपल्या आबा व इम्माच्या हातास चुंबन घ्यावे. टिप्पणी : प्रार्थनालयातून घरी परतल्यावर घरात प्रवेश करताना मोठ्या उत्साहाने "शालोम आलेखेम" म्हणावे, जर त्याची इम्मा तेथे हजर असल्यास तिच्या हाताला चुंबन घ्यावे, तर आबाला प्रार्थनालयात प्रार्थना झाल्यावर. पध्दतीप्रमाणे नंतर यिगदालचे गीत गाईले जाते.
- २) जर शहरात याईन उपलब्ध नसल्यास, किंवा याईन त्याला हानिकारक ठरत असल्यास, अश्या व्यक्तीने (लेल शब्बाथला) पावावर किदुश करावा. जर तेथे इतर व्यक्ती हजर असतील तर त्यांच्यापैकी कोणीतरी रेव्हीईथ याईन प्यावी.
- ३) जर कोणी इसराएली व्यक्ती इसराएल राष्ट्राबाहेर राहतोय, व तेथे याईन उपलब्ध नाही, कारण सर्वच याईनमध्ये उणीवा आहेत, किंवा तो वाळवंटात आहे, तेथे त्याला याईन उपलब्ध नाही, तसेच हामोत्सी करण्यास पाव सुध्दा नाही, तर बिरखाथ हाकिदुश वाचू नये, कारण ही बेराखा याईनवर किंवा पावावर केली जाते. अश्यावेळी त्याने प्रार्थनित म्हंटल्या जाणाऱ्या परिच्छेदावर (वायखुल्लु) अवलंबून रहावे. व "जेखेर लेमाआसे बेरेशीथ उलयेत्सिआथ मित्सराईम" चे मनन करावे, व मित्सव्याची पूर्ति करून घ्यावी.
- ४) स्त्रियासुध्दा तोराच्या आज्ञेनुसार किदुशमध्ये बंधनकारक आहेत, जरी हा मित्सवा ठराविक वेळेस केला जातो, तरीसुध्दा शब्बाथ दिवसाच्या किदुशमध्ये बंधनकारक होत.
- ५) त्याचप्रमाणे शब्बाथ सकाळचा किदुश ज्यास "किदुशा राब्बा" म्हंटले जाते, मग तो दिवस शब्बाथ, किंवा योम तोव्हीची सकाळ असो. म्हणूनच, स्त्री सुध्दा किदुश करून पुरुषाच्या मित्सव्याची पूर्ति करू शकते, कारण त्या सुध्दा तोराच्या आज्ञेनुसार ह्या मित्सव्यात बंधनकारक आहेत. तसेच स्त्री जिने आरव्हीथ शेल शब्बाथची प्रार्थना केलेली आहे, व ती ज्या पुरुषाने आरव्हीथ केलेली नाही, त्या पुरुषाच्या मित्सव्याची पूर्ति करू शकते. तरीसुध्दा, स्त्रीने विनयशीलपणे वागावे, ह्या संज्ञेवर अवलंबून, तिने किदुशच्या मित्सव्यामध्ये पुरुषाची पूर्ति करू नये. फक्त घरातल्या घरात काही परिस्थितीत ठीक. तथापि, ज्या स्त्रियांनी शब्बाथची आरव्हीथ केलेली नाही, तिला तिचा पती मित्सवामुक्त किदुशद्वारे करू शकतो.

- א. יש נוהגים לקרוא בכל ערב שבת "שיר השירים" בנעימה.

❧ סימן רע"א ❧

דיני קידוש על היין

- א. אחר תפלת ערבית ימהר לילך לביתו לקדש, שמצוה להקדים לקדש את היום, וכל הזריז הרי זה משובח. ולכן לא יתעכב בשיחה עם המתפללים, אלא יזדרז לביתו כדי לקדש. ויש נוהגים לברך את הבנים קודם הקידוש, ויש הנוהגים כן אחר הקידוש. ונכון לנשק את ידי אביו ואמו אחר הקידוש. הגה : נוהגים לומר מיד כשנכנסים לבית "שבת שלום" בקול רם ובשמחה יתרה, ואם אמך בחיים, תנשק ידיה. ולאביך בבית הכנסת מיד אחר תפלת ערבית.
- ב. אם אין יין בעיר, או שהיין מזיק לו, מקדש על הפת [בליל שבת]. ואם יש מי מהשומעים שישתה רוב רביעית מכוס הקידוש, יקדש על היין ויטעם משהו, ויתן לאחר לשתות.
- ג. מי שנמצא בחוץ לארץ במקום שאין שם יין כשר לקידוש, שכל היינות שם הם יין נסך, או מי שנמצא במדבר ואין לו יין לקדש עליו, וגם אין לו פת, אין לו לברך את ברכת הקידוש, שאין מברכים ברכה זו אלא על היין או על הפת. ודי במה שמזכיר דברי שבח וקדושת השבת בתפלתו. וטוב שיוסיף בתפלה "זכר למעשה בראשית וליציאת מצרים", ויכוין לצאת ידי חובתו, שמצוות צריכות כוונה.
- ד. נשים חייבות בקידוש מן התורה, ואף על פי שכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממנה, מכל מקום בקידוש היום חייבות.
- ה. וכן בקידוש של היום, שנקרא "קידושא רבה", בין בשבת בין ביום טוב. ולפיכך הנשים מוציאות את האנשים ידי חובת קידוש, הואיל והן מצוות על הקידוש מן התורה כמותם. ואף אשה שהתפללה ערבית של שבת יכולה להוציא ידי חובה איש שלא התפלל. ומכל מקום משום צניעות נכון שהאשה לא תוציא אנשים ידי חובת קידוש אלא כשהם מבני ביתה. וגם אשה שלא התפללה ערבית בליל שבת, יכול בעלה שהתפלל כבר להוציא ידי חובת קידוש.